

Masterproef ingediend met het oog op het behalen van de graad van
Master in de Klinische Psychologie, afstudeerrichting opvoedings- en
gezinspsychologie

WELKE FACTOREN BEÏNVLOEDEN KWETSBARE BRUSSELSE JONGEREN BIJ HET MAKEN VAN HUN STUDIEKEUZE?

In samenwerking met het Huis voor Gezondheid te Brussel

WETENSCHAPSWINKEL

ERLISA ALIAJ

ROLNUMMER 0561139

Academiejaar 2022-2023

Aantal woorden: 12 170

Promotor: Koen Lombaerts

Psychologie & Educatiewetenschappen

SAMENVATTING MASTERPROEF
(na het titelblad inbinden in de masterproef)

Naam en voornaam: Aliaj Erlisa

Rolnr.: 0561139

KLIN
AO
ONKU
AGOG

Titel van de Masterproef: Welke factoren beïnvloeden kwetsbare Brusselse jongeren bij het maken van studiekeuze?

Promotor: Koen Lombaerts

Samenvatting:

Onderzoek naar studiekeuze bij kwetsbare jongeren te Brussel blijkt eerder schaars te zijn. Doordat het onderwijslandschap en onze maatschappij steeds evolueert is het van belang om ook de onderzoeken hieromtrent mee te laten evolueren. Doorgaans wordt in literatuur meer onderzoek gedaan naar de overgang van secundair naar hoger onderwijs dan naar de overgang van lager naar secundair onderwijs. Aan de hand van kwalitatief onderzoek werden factoren en actoren in kaart gebracht die een rol spelen bij educatieve keuzeprocessen bij de Brusselse jeugd. Uit deze resultaten bleken dat ouders en kinderen vaak samen tot een beslissing komen omtrent schoolkeuze. Op vlak van factoren zien we dat kinderen (meer dan ouders) waarde hechten aan de sfeer van een school en het profiel van de leerkrachten, overigens vinden ze het belangrijk dat er naast het educatieve aanbod ook ruimte is voor een recreatief aanbod. Deze factoren komen bij onderzoek naar literatuur minder aan bod. Verder blijkt bereikbaarheid van de school een factor die zowel in de literatuur als in huidig onderzoek een prominente rol speelt. Op vlak van actoren zien we dat kinderen naast hun ouders, advies zullen vragen aan familieleden en vrienden. De rol van leerkrachten lijkt eerder beperkt.

Inhoud

1. Probleemstelling.....	5
2. Literatuuronderzoek.....	8
2.1 Schoolkeuzeproces.....	8
2.1.1 Fasen schoolkeuzeproces.....	8
2.1.2 Erikson & Jonnson model.....	9
2.2 FACTOREN.....	10
2.2.1 Bereikbaarheid.....	10
2.2.2 Levensbeschouwing en religie.....	10
2.2.3 Socio- Culturele factoren.....	11
2.2.4 Psychologische factoren.....	12
2.3 ACTOREN.....	13
2.3.1 Ouders.....	13
2.3.2 Kinderen.....	15
2.3.3 Sociaal netwerk.....	15
2.3.4 Externen: leerkrachten & CLB.....	16
3. Onderzoeksvragen:.....	17
Context:.....	17
4. Methode.....	18
4.1 Onderzoeksmethode:.....	18
4.2 Respondenten:.....	19
4.2.1 Profiel respondenten:.....	19
4.2.2 Contact respondenten:.....	19
4.3 Afname interviews:.....	20
4.4 Data-analyse:.....	20
5. Resultaten.....	21
5.1 Factoren in het keuzeproces.....	21
5.2 Actoren in het schoolkeuzeproces.....	25
6. Discussie.....	29
6.1 Interpretatie en terugkoppeling.....	29
6.2 Beperkingen van het onderzoek.....	32
6.3 Aanbevelingen voor de praktijk.....	33
7. Conclusie.....	34
8. Bibliografie.....	35

9. Bijlagen 38

1. Probleemstelling

De overgang van lager naar secundair onderwijs is een scharniermoment waar we zo goed als allemaal mee in aanraking zijn gekomen of zullen komen. Het is een keuzeproces dat invloed heeft op de verdere schoolloopbaan van een individu en er dient aldus behoorlijk wat aandacht aan worden geschonken. Deze keuze die dient gemaakt te worden, kan omschreven worden als een situationeel gebeuren, het is namelijk afhankelijk van verschillende factoren en motieven (Creten, Douterlinge, Verhaeghe, & De Vos; 2000).

Voorgaand onderzoek leert ons dat dit proces in elke context en elk werelddeel aan bod komt. Het leert ons ook de relevantie en importantie van zulke keuzeprocessen. Onderzoek van Sahlen (2013) meent dat hoe meer aandacht wordt geschonken aan processen, hoe een betere match er kan ontstaan tussen het kind in kwestie en de gekozen richting en school. Ongeacht het belang van stilstaan bij deze keuzeprocessen, kan geconcludeerd worden dat dit proces -meer specifiek de overgang van lager naar secundair onderwijs- verschillende pijnpunten in kaart kan brengen. Om stil te kunnen staan bij mogelijke pijnpunten en uitdagingen, werd in 2010 een onderzoek uitgevoerd in opdracht van de Vlaamse minister van Onderwijs. Dit onderzoek vond plaats in Vlaamse steden en leerde ons dat er daadwerkelijk pijnpunten zijn waar de aandacht op dient gevestigd te worden naargelang toekomstig onderzoek. Het zijn namelijk pijnpunten die de verdere carrière van een kind negatief kunnen beïnvloeden. Deze pijnpunten zijn de volgende; sociale herkomst van de ouders, negatieve houding omtrent technische opties, minder gemakkelijke bereikbaarheid van ouders met een lage scholingsgraad of migratieachtergrond, weinig contact tussen basis- en secundair onderwijs en ten slotte een gemis aan een uitgesproken en doordacht beleid rond studiekeuze (Boone & Van Houtte, 2011).

Ook het Transbaso onderzoek, wat kan omschreven worden als een interuniversitair onderzoek, had gelijkende doelstellingen en kwam tot gelijkaardige bevindingen (Transbaso, s.d.). Het onderzoek poogde namelijk om processen in kaart te brengen die een rol spelen bij de overgang van basis naar secundair onderwijs. Het werd tussen 2014 en 2018 uitgevoerd bij schoolgemeenschappen te Antwerpen en Gent.

Naast Vlaamse onderzoeken, kan ook wereldwijd worden gesproken van uitdagingen bij het maken van een keuzeproces omtrent verdere educatie. Doorgaans zijn er meerdere onderzoeken die

bevestigen dat ook in andere landen bevonden wordt dat er verschillende factoren zijn die de educatiekeuze op een niet bevorderlijke wijze kunnen beïnvloeden. Deze kunnen variëren van factoren zoals ouderlijke betrokkenheid, het al dan niet wonen in een stad tot bredere factoren zoals de sociaal economische status (SES) van een gezin (Schnabel, Alfeld, Eccles, Köller, & Baumert, 2002). Ook Aypay (2003) concludeert met zijn onderzoek dat keuzeprocessen rond educatie uitdagingen met zich mee kunnen brengen en dat het van belang is om hier voldoende bij stil te staan.

Aldus kan uit verschillende bronnen geconcludeerd worden dat het relevant en maatschappelijk interessant is om verdere verdiepingen uit te voeren naar zulke thematieken. Opmerkelijk is dat in gevonden onderzoeken, een algemene populatie bevestigd wordt en er in mindere mate een focus wordt gelegd op kwetsbare doelgroepen. Dit terwijl voorgaand onderzoek ons leert dat het juist deze groepen zijn, die meer kans lopen om uitdagingen te ervaren bij zulke processen. Een tekortkoming dat aangehaald wordt door voorgaand Transbaso onderzoek is namelijk dat er moeilijk conclusies kunnen getrokken worden in verband met niet-Westerse kinderen of gezinnen die zich in een maatschappelijk kwetsbare positie bevinden (Transbaso, s.d.). Onderzoek naar specifiek deze doelgroep blijkt schaars, daar onderzoek naar studiekeuze en de daarbij horende schoolkeuze zich vaak beperkt tot het bevragen van een brede, algemene populatie.

Wat overigens nog schaarser blijkt is onderzoek waarbij de keuzeprocessen omtrent educatie door de bril of de beleving van kinderen worden onderzocht. Daar op de leeftijd van de overgang van lager naar secundair onderwijs, kinderen tamelijk jong zijn, zien we dat het vooral de ouders zijn die deze keuzeprocessen kleuren (Aypay, 2003; Creten, Douterlunge, Verhaeghe, & De Vos, 2000; Coleman, 1991). Het is dan ook vooral hun visie en proces dat in kaart wordt gebracht. Literatuur leert ons dat naarmate kinderen ouder worden, zij meer autonomie krijgen in verband met het maken van keuzes rond verdere educatie. We zien namelijk dat er opvallend meer onderzoek verricht werd en wordt naar factoren die een rol spelen bij de overgang van secundair naar hoger onderwijs (Schnabel et al., 2002).

Huidig onderzoek zal echter trachten de nadruk leggen op de overgang van lager naar secundair onderwijs, daarnaast wordt getracht om in te spelen op de specifieke beleving van de kinderen bij het maken van deze educatieve keuze. Er zal aldus gepoogd worden om onderzoek te doen naar

wat doorslaggevende factoren kunnen zijn voor onze jeugd die voor een scharniermoment staan in hun leven. Bovendien zal de nadruk gelegd worden op het keuzeproces bij kwetsbare jongeren. Het onderzoek kiest specifiek om de kwetsbare jongeren van Brussel in kaart te brengen.

Belangrijk om te bemerken is dat dit onderzoek in opdracht van het Huis voor Gezondheid te Brussel zal plaats vinden. Het Huis voor Gezondheid wil namelijk onderzoek doen naar wat maakt dat de meest kwetsbaren in onze samenleving voor een bepaalde richting of weg kiezen.

2. Literatuuronderzoek

Onderstaande literatuurstudie zal zich richten op wat geweten is uit voorgaande onderzoeken in verband met keuzeprocessen rond educatie. Allereerst wordt er stil gestaan bij hoe een schoolkeuzeproces er kan uitzien, verder zal de focus gericht worden op factoren die volgens voorgaande literatuur een rol spelen bij educatieve keuzeprocessen.

Om het theoretisch kader af te ronden, wordt stil gestaan bij de actoren die een rol spelen bij het keuzeproces.

2.1 Schoolkeuzeproces

De keuze die gemaakt wordt voor een school en studierichting kan omschreven worden als een situationeel gebeuren (Creten, Douterlunge, Verhaeghe, & De Vos, 2000). Dit omdat het afhankelijk is van verschillende factoren en motieven. Het is een beslissingsproces waarbij niet enkel waarden en normen van belang zijn maar waarbij deze waarden en normen afgespiegeld worden ten opzichte van een specifieke context (Creten et al., 2000). De keuze die gemaakt wordt, gebeurt dus steeds in relatie tot het aanbod die een bepaalde omgeving aanbiedt (Creten et al., 2000).

2.1.1 Fasen schoolkeuzeproces

Ten Broeke (2004) heeft doormiddel van zijn onderzoek laten blijken dat er vier fasen zijn die ouders met hun kinderen doorlopen binnen een schoolkeuzeproces. Het zou gaan om de oriëntatiefase, de keuzefase, de bezoekfase en ten slotte de beslissingsfase. De oriëntatiefase houdt in dat ouders actief op zoek gaan naar informatie omtrent verschillende studiekeuzes en/of scholen. Op basis van de informatie die verworven wordt, kan dan worden overgegaan naar de tweede fase namelijk de keuzefase. Aan de hand van verschillende afwegingen, kunnen mogelijke scholen geselecteerd worden. Het verdere theoretisch kader dat gevormd zal worden in deze literatuurstudie, zal stilstaan bij verschillende factoren die in deze fase een rol spelen. Als vervolgens een selectie aan scholen gemaakt is, kan worden overgegaan naar de bezoekfase. Deze fase spreekt grotendeels voor zich, ouders en/of zorgfiguren gaan de desbetreffende scholen bezoeken om idealiter tot een beslissing te kunnen komen die aansluit bij de vooropgestelde criteria (Ten Broeke et al., 2004). Wanneer de beslissing gemaakt wordt, kan gesproken worden van de laatste fase namelijk de beslissingsfase.

2.1.2 Erikson & Jonnson model

Naast de fasen die ouders met hun kinderen doorlopen is het interessant om stil te staan bij het Erikson & Jonnson model. Uit onderzoek van Erikson en Jonnson (1996) is namelijk gebleken dat verschillende factoren een rol kunnen spelen bij zulk proces. Zij lichtten deze factoren toe aan de hand van het Erikson -Jonnson -Model (EJ- model). Het EJ-model gaat alle mogelijke alternatieven, betreffende schoolkeuze ten opzichte van elkaar afwegen. Met andere woorden gaat dit model uit van een kostenbaten-analyse bij het maken van een keuze. Meer specifiek wordt de aandacht gevestigd op alternatieven die een specifieke invloed kunnen hebben op de verdere opvoeding van een kind, typerend aan dit model is dat de relevante variabelen inzake schoolkeuzeproces op psychologisch niveau benaderd worden. Er wordt gekozen om dit model toe te lichten daar huidig onderzoek kadert binnen een psychologische invalshoek. Dit houdt in dat de focus minder gelegd wordt op objectieve variabelen, er wordt veeleer gekeken naar waargenomen waarschijnlijkheden inzake successen van het kind en psychologische factoren van zowel de ouder als het kind. Dit kan gaan van motivatie van het kind tot opvoedingsstijl van de ouder. Aldus wordt een kostenbatenanalyse uitgevoerd waarbij het doel van de ouders bestaat uit enerzijds een keuze maken die een positieve invloed heeft op de verdere ontwikkeling van het kind. Anderzijds wordt geacht een schoolkeuze te maken die als nodig en voldoende efficiënt gepercipieerd wordt inzake het bereiken van de sociale status van het gezin waar het kind zich in bevindt. Hier gaat het dan meer specifiek om economische en sociale successen (Stocké, 2008).

Het EJ-model gaat er van uit dat beslismomenten omtrent secundair onderwijs grotendeels beïnvloed worden door de ouders. Het schoolsysteem legt volgens Heckhausen beperkingen op inzake beslissingen maken (1999). Hij verwijst hiermee naar het feit dat op de leeftijd waarop kinderen een keuze dienen te maken voor secundair onderwijs, deze keuze grotendeels in handen van de ouders of zorgfiguren ligt. Een kanttekening die aldus bij dit model dient gemaakt te worden is dat het keuzeprocess van jonge kinderen onvermijdbaar beïnvloed wordt door de educatieve biografie van de ouders of zorgfiguren (Heckhausen, 1999; Schnabel et al., 2002). Het geschetste model gaat ervan uit dat ouders bij zulk beslismoment de kosten ten opzichte van de baten zullen afwegen inzake een beslissing vormen rond de verdere educatie van hun kind. Tijdens dit proces zullen er aldus scholen afvallen als geconcludeerd wordt dat de baten niet opwegen ten opzichte van de kosten. Op basis van deze processen kan dan idealiter de keuze gemaakt worden voor de school die het best aansluit bij de keuzecriteria (Schnabel et al., 2002).

2.2 FACTOREN

2.2.1 Bereikbaarheid

Uit verschillende onderzoeken is gebleken dat de bereikbaarheid van een school een belangrijke factor is inzake het kiezen van een toekomstige school (Aypay, 2003; Boone & Van Houtte, 2011; Creten, Douterlunge, Verhaeghe, & De Vos, 2000). Zo beweert Creten (2000) dat de meeste ouders kiezen voor een nabijgelegen school. Onderzoek van Jacobs (2013) concludeert dat in Amerika de nabijheid van een school een van de meest doorslaggevende factoren is. Zeker in stedelijke contexten zou dit een grote invloed uitoefenen. Dit fenomeen leidt volgens Jacobs (2013) tot een verdere segregatie in stedelijke contexten. Verder beweert Creten (2000) dat de nabijheid van een school vooral belangrijk wordt geacht bij de keuze voor een lagere school, bij de keuze voor een secundaire school, zouden factoren als kwaliteit van onderwijs de bovenhand nemen. In de literatuur is hier echter geen consensus over.

2.2.2 Levensbeschouwing en religie

Levensbeschouwing kan omschreven worden als de manier waarop een individu naar het leven kijkt. Het is een combinatie van visies en waarden die als belangrijk geacht worden in het leven (Creten, Douterlunge, Verhaeghe, & De Vos, 2000; Smit, Mensink, Doesborgh, & Kessel, 2000). Onder levensbeschouwing kunnen ook religieuze opvattingen vallen. Deze richten zich dan specifiek op de geloofsovertuigingen die het individu naleeft en nastreeft (Smit et al., 2000). Verschillende onderzoeken bevestigen dat de filosofie van het leven en de waarden en normen waar een persoon achter staat, beslissingsmomenten beïnvloeden (Aypay, 2003; Coleman, 1991; Creten et al., 2000; Schnabel et al., 2002; Smit et al., 2000). Onderzoek van Creten (2000) toont aan dat ouders vaak geneigd zijn om voor een school te kiezen die uitgaat van dezelfde of een soortgelijke levensovertuiging. Dit zou dan ook een zekere invloed uitoefenen op het keuzeproces.

Als specifiek naar religie wordt gekeken, leert onderzoek van Smit (2002) ons dat ouders met een lagere SES minder belang hechten aan de levensbeschouwing van een school dan meer gegoede ouders. Ouders met een lagere SES zouden factoren als nabijheid en culturele aspecten als meer doorslaggevend beschouwen. Een andere bevinding van Smit (2002) zijn studie is dat Katholieke ouders meer belang zouden hechten aan levensbeschouwing dan niet-gelovigen of islamitische ouders. Onderzoek van Darmody en Smyth (2018) beweert echter dat er niet voldoende evidentie is voor zulke uitspraken.

2.2.3 Socio- Culturele factoren

Recente onderzoeken tonen steeds meer aan dat culturele factoren een rol spelen bij het maken van een beslissing omtrent educatievorm en/of school (Darmody & Smyth, 2018; Schnabel et al., 2002; Bulman, 2004). Culturele factoren kunnen omvat worden als onder andere ethniciteit, sociale klasse, gender en religie (Bulman, 2004). Swidler (1986) omschrijft cultuur als een "tool kit" die mensen gebruiken om de wereld te begrijpen, deze "tool kit" is afhankelijk van de achtergrond en ervaringen opgedaan door een individu. Deze opgedane ervaringen en de achtergrond van iemand -in het geval van deze studie ouders en kinderen- kunnen aldus een aanzienlijk effect hebben op de te maken keuze.

2.2.3.1 Cultureel kapitaal

Gelinkt aan de culturele factoren die een rol spelen, is het interessant om het concept van cultuur kapitaal toe te lichten. Cultureel kapitaal is een concept dat eind 20^e eeuw zijn intrede maakte. Volgens Bourdieu (1983) kan cultureel kapitaal opgesplitst worden in verschillende vormen. De vorm die ons het meeste interesseert en die gelinkt kan worden aan onderwijs is de geïnstitutionaliseerde staat van cultureel kapitaal. Deze staat verwijst namelijk naar het opleidingsniveau van een individu. Verder maakt Bourdieu (1983) onderscheid tussen geobjectiveerd cultureel kapitaal, deze vorm verwijst naar het bezit van goederen en ten slotte de geïncorporeerde staat van kapitaal die verwijst naar de waarden, vaardigheden, kennis, etc. van de mens (Bourdieu, 1983; Pinxten & Lievens, 2014). Voor onderwijs kijken we vooral naar de geïnstitutionaliseerde en geïncorporeerde staat van kapitaal. Wat betreft studiekeuze is het op vlak van cultureel kapitaal niet onbelangrijk om te verwijzen naar de kennis die iemand bezit over het onderwijssysteem, dit heeft immers een invloed op keuzes die gemaakt worden en is ongelijk verdeeld in de samenleving. Uit onderzoek van Symeou (2007) is gebleken dat ouders die zelf gestudeerd hebben, beschikken over meer kennis en vertrouwen om mee met hun kind een gegronde en doordachte keuze te maken. Ouders die in mindere mate beschikken over deze kennis worden verwacht meer afhankelijk te zijn van het advies van leerkrachten of hun omgeving (Boone & Van Houtte, 2011).

2.2.3.2 Sociaal kapitaal:

Een ander construct dat de moeite waard is om te bespreken is deze van het sociaal kapitaal. Bourdieu (1983) beschrijft dit als contacten, sociale netwerken en relaties waarvan een persoon deel kan uitmaken. De link met onderwijs en studiekeuze hierbij is dat onderzoek heeft aangetoond dat de netwerken van ouders uit de middenklasse en ouders uit de arbeidersklasse verschillen, ouders uit middenklasse hebben namelijk een meer uitgebreid netwerk en meer contacten met professionals aan wie zij advies kunnen vragen inzake onderwijs etc. Hiertegenover hebben ouders vanuit een lagere klasse of een lagere SES minder toegang tot een uitgebreid netwerk, hun netwerk bestaat vooral uit hun dichte familie (Horvat, Weininger, & Lareau, 2003).

De SES kan gezien worden als een kenmerk van sociale structuur binnen een samenleving (Oakes & Rossi, 2003). Verschillende facetten van SES zijn onder andere de opleiding van de ouders, inkomen en de gemeente of streek waar een individu opgroeit. Uitgangspunt in relatie tot onderwijs is dat onder andere gedragspatronen, kennis en eigenschappen van kinderen met een hogere SES, gewaardeerd worden in onderwijs. Dit in tegenstelling tot kinderen met een lagere SES. Samenvattend kan gezegd worden dat ouders die behoren tot een hoge SES-groep kunnen terugvallen op meer connecties dan ouders met een lage SES en dat dit een invloed heeft op het keuzeproces.

2.2.4 Psychologische factoren

Op vlak van psychologische factoren leert het onderzoek van Schnabel (2002) ons dat psychologische determinanten evenmin een cruciale rol spelen bij de keuze voor een school. Onderzoek hierover blijft eerder beperkt daar ouders vooral praktische factoren benoemen in onderzoek omtrent schoolkeuze. Volgens Schnabel (2002) zijn veelvoorkomende psychologische factoren die een invloed uitoefenen, onder andere angst voor beoordeling en schoolvermoeidheid bij de kinderen in kwestie. Zelfs wanneer objectief gezien het kind behoorlijke resultaten behaalt, mag de invloed van psychologische factoren op het keuzeproces niet geminimaliseerd worden (Schnabel et al., 2002).

2.3 ACTOREN

Als wordt gekeken naar bestaande literatuur en onderzoeken omtrent de studie- en schoolkeuze van het middelbaar onderwijs, komt terug dat ouders de grootste rol blijven spelen (Schnabel et al., 2002; Heckhausen, 1999; Keller & Whiston, 2018). Naast de rol van ouders zal er ook worden stil gestaan bij de rol van kinderen en hoe deze al dan niet overeenstemt met deze van de ouders of opvoedfiguren. Daarnaast wordt er een blik geworpen op de rol van het sociaal netwerk en externe actoren; namelijk leerkrachten en het Centrum voor leerlingenbegeleiding (CLB).

2.3.1 Ouders

Uit verschillende voorgaande onderzoeken is gebleken dat de rol van ouders een cruciale rol spelen bij het beslissingsproces omtrent educatie en schoolkeuze (Aypay, 2003; Boone & Van Houtte, 2011; Heckhausen, 1999). Aypay beweert dat de betrokkenheid van ouders de studiekeuze beïnvloeden, hoe hoger de betrokkenheid, hoe meer kans dat kinderen voor een meer theoretische richting kiezen in plaats van een praktische. Overigens beweert onderzoek van Coleman (1991) dat ouderlijke betrokkenheid positief correleert met academische successen. Ook Boone & Van Houtte (2011) kwamen tot de conclusie dat hoe groter de betrokkenheid van ouders, hoe meer informatie zij zullen opzoeken omtrent de schoolkeuze en hoe vlotter de transitie naar een nieuwe schoolomgeving verloopt. In wat volgt zal verder ingegaan worden op de kenmerken van de ouders en aldus het gezin van oorsprong.

2.3.1.1 opvoedingsstijl ouders

Om meer specifiek in te gaan op de rol die ouders kunnen spelen bij keuzeprocessen wordt stil gestaan bij de opvoedingsstijl die binnen een gezin heerst. De opvoedingsstijl die ouders hanteren heeft namelijk een effect op de academische uitkomsten en de keuzeprocessen die hierbij komen kijken (Rahimpour, Direkvand-Moghadam, Direkvand-Moghadam, & Hashemian, 2015; Zahedani, Rezaee, Yazdani, Bagheri, & Nabeiei, 2016; Schnabel, Alfeld, Eccles, Köller, & Baumert, 2002). De opvoedingstijl van een ouder kan omschreven worden als de manier van opvoeden die ouders hanteren en de mate van controle en autoriteit die ouders houden over hun kind (Baumrind, 1971; Carter & Welch, 1981). Deze stijl kan aan de hand van onderzoeken gelinkt worden aan de gemaakte studiekeuze van een kind (Rahimpour et al., 2015; Zahedani et al., 2016). Baumrind (1971) onderscheidt 3 opvoedingsstijlen aan de hand van de mate van controle binnen een gezin. De eerste stijl kan omschreven worden als een **permissieve opvoedingsstijl**, bij deze stijl is er sprake van weinig controle en/of autoriteit vanuit de opvoeders (Baumrind, 1971). Het

tegenovergestelde van deze stijl is de **autoritaire opvoedingsstijl**, deze stijl focust zich op autoriteit en controle, bij zulke opvoedingsstijl dienen kinderen te gehoorzamen en is er weinig ruimte voor een inbreng die niet strookt met de waarden en/of normen van de ouder (Baumrind, 1971). Ten slotte erkent Baumrind (1971) een **autoritatieve opvoedingsstijl** waarbij de ouders enerzijds optreedt als autoritair figuur met gezag, en er anderzijds ruimte wordt voorzien voor inbreng van de kinderen. Gehoorzaamheid aan de ouders kan hier als een relatief gegeven worden gezien (Baumrind, 1971; Carter & Welch, 1981).

Onderzoek van Rahimpour (2015) heeft uitgewezen dat een autoritatieve opvoedingsstijl het meest gerelateerd wordt aan het succes van kinderen op school. In deze opvoedingsstijl heerst een combinatie van enerzijds gezag en controle van de ouders, en anderzijds ruimte voor inbreng van het kind. Bij het maken van een educatieve keuze kan aldus geïnsinueerd worden dat zulke combinatie gunstig is (Schnabel et al., 2002). Verder onderzoek hieromtrent is echter nodig (Rahimpour, 2015). Uit onderzoek van Aslani, Derikvandi en Deghani (2015) blijkt echter dat een permissieve opvoedingsstijl het meest gerelateerd kan worden aan het maken van een gewenste keuze omtrent educatie. Zowel Schnabel (2002) als Rahimpour (2015) erkennen het belang van ouderlijke betrokkenheid. Meer specifiek beweert Rahimpour (2015) dat er een significante relatie bestaat tussen de betrokkenheid van de moeder, de scholing van beide ouders en de ouderlijke opvoedingsstijl die gehanteerd wordt. Betrokken moeders zouden een meer autoritatieve opvoedingsstijl hanteren en meer positieve interacties hebben met hun kind(eren). Dit zou positief gerelateerd worden aan het maken van een studiekeuze (Rahimpour et al., 2015; Zahed et al., 2016). Onderzoek van Yang en Zhao (2020) bevestigt dat de moederlijke invloed van grotere invloed zou zijn dan de interferentie van de vader.

2.3.1.2 Achtergrondkenmerken ouders

Een eerste kenmerk van ouders of van het gezin van herkomst dat besproken zal worden is de migratieachtergrond. Uit literatuur is namelijk gebleken dat migratie binnen het gezin van herkomst een opmerkelijke rol heeft binnen een schoolkeuzeproces (Agirdag, 2016; Boone & Van Houtte, 2011; Rakesh, Zalesky, & Whittle, 2021). Migratie kan jongeren immers voor bepaalde uitdagingen plaatsen die hun studiekeuze kunnen beïnvloeden. Dit kan gaan van taalbarrières tot culturele verschillen en het al dan niet beschikken over financiële middelen (Boone & Van Houtte, 2011). Een eerdere migratie van ouders zou de duur van het gevolgde onderwijs van hun kinderen

met 0.2 jaar kunnen verlengen. Hoe langer de ouders in het land waar ze naartoe migreren, verblijven (alvorens ze kinderen teweegbrengen), hoe minder neveneffecten op vlak van onderwijs voor deze kinderen. (Nielsen & Rangvid, 2012).

Daarnaast kan de opleiding gevolgd door de ouders een rol spelen bij het maken van een educatieve keuze. Uit onderzoek van Boone (2011) blijkt namelijk dat bij ouders die laagopgeleid zijn er mogelijk andere factoren omtrent studie-of schoolkeuze van kracht zijn. Ten Broecke (2004) beweert dat laagopgeleide ouders meer waarde gaan hechten aan orde en discipline in een school, geen criminaliteit en voldoende leermiddelen. Hoogopgeleide ouders zouden meer nadruk leggen op de sfeer en het opvoedingsklimaat van een school (Ten Broecke, 2004).

Het is echter belangrijk om te onthouden dat de bovenstaande elementen niet voor alle kwetsbare jongeren gelden en dat elk gezin uniek is. Het is steeds een combinatie van verschillende factoren die voor uitdagingen kan zorgen.

2.3.2 Kinderen

Uit verschillende voorgaande onderzoeken is gebleken dat ouders de mening van hun kind bevragen en dat zij vaak samen tot een consensus komen (Creten, Douterlunge, Verhaeghe, & De Vos, 2000; Schnabel, Alfeld, Eccles, Köller, & Baumert, 2002; Aypay, 2003). Al zijn het uiteindelijk de ouders die de beslissing nemen, volgens Heckhausen (1999) is het educatief systeem in dat opzicht geen eerlijk systeem. Het schoolsysteem zou namelijk beperkend zijn op vlak van keuzevrijheden bij jonge kinderen. Het is namelijk zo dat door de jonge leeftijd van kinderen op verschillende beslistmomenten, zij in beperkte mate de doorslaggevende toon kunnen en zullen geven (Heckhausen, 1999). Keller en Whinston (2008) beamen dat de beïnvloeding van ouders in zulk keuzeprocess prominent is dan bijvoorbeeld bij de overgang naar hoger onderwijs. Volgens Heisenhauck (1999) verandert de invloed die ouders uitoefenen op een te maken keuze naarmate het kind ouder wordt.

2.3.3 Sociaal netwerk

Creten (2000) heeft uit zijn onderzoek kunnen afleiden dat naast het specifieke proces dat ouders met hun kind doormaken er ook andere actoren een rol kunnen spelen. Hij verwijst hier onder andere naar het sociale netwerk van het gezin in kwestie. De mening van familieleden, oudere broers/zussen, vrienden,... wordt geregeld in acht genomen. Uit onderzoek van Boone en Van

Houtte (2011) dat specifiek kwetsbare groepen onderzoekt, is gebleken dat het sociaal netwerk van gemarginaliseerde groepen vaak eerder beperkt is. Echter is wel gebleken dat kwetsbare groepen eerder hun (beperkt) netwerk inschakelen in plaats van hulp te vragen aan externen (Boone & Van Houtte, 2011).

2.3.4 Externen: leerkrachten & CLB

Boone en Van Houtte zijn aan de hand van hun onderzoek tot verschillende conclusies kunnen komen omtrent de rol die leerkrachten en het CLB spelen bij het maken van een keuze (2011). Uit hun onderzoek is onder andere gebleken dat ouders minder snel het CLB zullen contacteren en dat het CLB aldus een minder aanwezige invloed uitoefent. Als ouders en/of andere zorgfiguren zich tot de school richten met een vraag, zal dit vaak bij de leerkracht zelf van het kind zijn (Boone & Van Houtte, 2011). Creten (2000) beweert echter dat CLB wel degelijk een prominente rol probeert te spelen en dat zij specifiek aandacht zouden besteden aan kwetsbare groepen. Zij bedoelen hiermee onder andere laaggeschoolde ouders. Een belangrijke kanttekening die gemaakt dient te worden is dat in dit onderzoek specifiek gekeken is naar de manier waarop ouders, externen inschakelen. De invloed van kinderen is hierbij niet in acht genomen.

3. Onderzoeksvragen:

Uit voorgaande literatuurstudie kan gesuggereerd worden dat verschillende factoren en actoren een rol spelen bij de overgang van lager naar secundair onderwijs. Binnen dit onderzoek zal de nadruk liggen op welke factoren kinderen belangrijk achten bij het kiezen van een secundaire school en richting. Er zal onderzocht worden wat maakt dat kinderen voor een bepaalde school/richting kiezen en welke factoren/actoren de doorslag kunnen geven. Er wordt gekozen om schoolkeuze in kaart te brengen eerder dan studiekeuze, daar in het eerste jaar regulier middelbaar onderwijs de keuze voor A-stroom of B-stroom verwaarloosbaar is daar deze afhankelijk is van het al dan niet behalen van een getuigschrift.

Aldus luidt de hoofdvraag als volgt:

Welke factoren beïnvloeden kwetsbare Brusselse jongeren bij het maken van hun studiekeuze?

Context:

Zoals eerder vermeld zal deze masterproef in samenwerking gebeuren met de organisatie Huis Voor Gezondheid te Brussel. Zij functioneren als opdrachtgever binnen dit onderzoek. Deze samenwerking houdt in dat er in samenspraak met hun beslist wordt welke methode gehanteerd wordt, hoe de respondenten geselecteerd worden en waar de focus zal op liggen.

Het onderzoek maakt gebruik van een externe organisatie waarmee het Huis Voor Gezondheid al verscheidene contacten mee gelegd heeft. Het gaat om het VZW TADA (ToekomstATELIERdelAvenir). TADA is een netwerk dat zich inzet voor de emancipatie en integratie van kwetsbare tieners en hun omgeving. Er wordt gekozen om een samenwerking te starten daar de doelgroep van TADA overeenkomt met de doelgroep van het huidig onderzoek. De respondenten zullen bestaan uit leerlingen die voor de transitie van 6^e leerjaar lager onderwijs, naar 1^e jaar secundair onderwijs staan.

4. Methode

De focus van dit onderzoek zal liggen op het keuzeproces bij kwetsbare Brusselse jongeren en welke factoren al dan niet een rol spelen hierbij. Zulke probleemstelling en onderzoeksvraag, vragen voor een kwalitatieve methode. Aan de hand van een kwalitatieve methode kan subjectieve informatie geanalyseerd en bestudeerd worden. Er wordt getracht antwoorden te formuleren op de onderzoeksvraag aan de hand van een welgekozen design dat verder zal worden toegelicht.

4.1 Onderzoeksmethode:

De methode die gehanteerd wordt om dit onderzoek te voeren bestaat uit het afnemen van diepte- interviews in het kader van kwalitatief onderzoek. Dit om de betekenisgeving van mensen te achterhalen. De centrale assumptie hierbij is dat realiteit gezien wordt als een project van de menselijke verbeelding, in tegenstelling tot kwantitatief onderzoek waarbij de realiteit gezien wordt als een concrete structuur. De epistemologische positie die wordt ingenomen is dat er wordt getracht om inzichten en openbaringen te verwerven. Er wordt met andere woorden geëxploreerd naar pure subjectiviteit. Dit aan de hand van etnografisch onderzoek waarbij het gaat over exploreren van de sociale werkelijkheid van bepaalde doelgroepen (*Mortelmans, 2020*).

In samenspraak met de externe organisatie (Huis voor Gezondheid) wordt een interviewleidraad (zie Bijlage 1) opgesteld. Het zal gaan om semigestructureerde interviews. Op basis van de vraag die gesteld wordt vanuit de organisatie en de opgedane informatie uit de literatuur worden verschillende thematieken opgesteld die bevestigd dienen te worden tijdens de interviews.

Na dat de interviews zijn afgenomen, worden er per interview transcripts gemaakt. Ook zullen er tijdens het interview korte notities worden gemaakt. De transcripts worden uitgeschreven aan de hand van het Verbatim-principe. Dit betekent dat het gesprek woord per woord, letterlijk zal worden genoteerd. Op basis van de verkregen informatie kunnen aldus thematische analyses gemaakt worden. Na dat de analyse is uitgevoerd kan overgegaan worden naar het uitschrijven van de resultaten.

4.2 Respondenten:

In samenspraak met het Huis voor Gezondheid wordt besloten dat de focus zal gelegd worden op kinderen uit het 6^e leerjaar. De kinderen zullen ten tijde van het onderzoek in het zesde leerjaar zitten, met andere woorden zullen zij zich net voor de overgang van lager naar secundair onderwijs bevinden.

De respondenten kunnen verschillen naargelang afkomst, woonplaats, school waar ze schoolgaande zijn op moment van interview, ... van belang is echter dat er sprake is van homogeniteit betreffende de positie waarin ze zich bevinden ten tijde van het onderzoek. Concreet wordt hier mee bedoeld dat de respondenten zich allen in het zesde leerjaar, regulier onderwijs te Brussel bevinden.

De deelnemers worden aangereikt door organisatie ToekomstAtelierdelAvenir (TADA). Hun doelpubliek bestaat uit jongeren en ouders die zich in een maatschappelijk kwetsbare positie bevinden. Verder zal er gekeken worden naar Nederlandkundigen te Brussel. Het onderzoek richt zich dus niet op het keuzeprocess bij Franstalige leerlingen te Brussel. Bijkomend richt dit onderzoek zich op het reguliere onderwijs en niet op het bijzonder onderwijs.

4.2.1 Profiel respondenten:

De respondenten bestaan uit acht leerlingen die schoolgaande zijn in verschillende deelgemeenten van Brussel. Zoals eerder vermeld nemen deze kinderen allemaal deel aan de weekendactiviteiten georganiseerd door de organisatie TADA. Zeven van deze respondenten zijn jongens, slechts één ervan is een meisje. Van deze acht respondenten zijn er vijf van Marokkaanse afkomst, één van Algerijnse afkomst, één deelnemer met Italiaanse roots en ten slotte één leerling met een Spaanse afkomst. Van deze deelnemers is er geen enkele die thuis Nederlands spreekt, de talen die door de respondenten gesproken worden bestaan uit Arabisch, Frans, Italiaans en Spaans. De deelnemers zijn allen schoolgaande in Brussel, regulier onderwijs waar Nederlands de voertaal is.

4.2.2 Contact respondenten:

Via de organisatie Huis Voor Gezondheid werd er contact gelegd met de organisatie TADA. Deze organisatie biedt elke zaterdag een zaterdagschool aan waarbij kinderen per leeftijdsgroep in groepen gedeeld worden. Er werd besloten om contact op te nemen met de verantwoordelijken van de klasgroepen die voor dit onderzoek interessant waren, namelijk kinderen die in het 6^e leerjaar zitten en hun middelbaar dit jaar afronden.

Nadat de toestemming werd verkregen van de verantwoordelijken, kon er over gegaan tot verdere selectie. De deelnemers waarbij interviews werden afgenomen, waren afkomstig uit een antenne te Molenbeek en een antenne te Sint-Joost-Ten-Node.

Er werd een informed consent met informatie omtrent het onderzoek meegegeven aan de leerlingen vanuit deze groepen. De informed consent werd zowel in het Frans (zie Bijlage 2) als in het Nederlands (zie bijlage 3) meegedeeld. Deze documenten werden zowel op papier als digitaal aangereikt. Aangezien het om minderjarige participanten gaat, is toestemming van de ouders noodzakelijk. Uiteindelijk gaven acht ouders de toestemming om hun kind te mogen interviewen in kader van het onderzoek.

4.3 Afname interviews:

Nadat een schriftelijke toestemming werd verkregen van de ouders werden de kinderen waarvan de ouders toestemming gaven verder geïnformeerd. Het doel van het onderzoek werd voorafgaand toegelicht aan de kinderen net zoals het verloop en de praktische kant van het interview. De afgenomen interviews werden aan de hand van een dictafoon opgenomen. De interviews vonden plaats in de maand mei tussen 14 en 28 mei en werden afgenomen op de locaties van de organisatie TADA te Molenbeek en Sint-Joost-Ten-Node.

4.4 Data-analyse:

Mits toestemming van de ouders werden de interviews opgenomen in audiofragmenten. Op deze manier konden de interviews getranscribeerd worden. Op basis van deze transcripties kon een verdere analyse uitgevoerd worden. Deze verdere analyse werd uitgevoerd aan de hand van een software programma, namelijk NVivo. Deze software laat toe om de resultaten te coderen en een onderscheid te maken tussen verschillende gevonden factoren en subfactoren. Nadat de gegevens geordend zijn in categorieën kon overgegaan worden naar de interpretatie van de desbetreffende resultaten.

5. Resultaten

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste onderzoeksresultaten die bevonden werden. Deze resultaten werden geanalyseerd aan de hand van vooropgestelde clusters, namelijk enerzijds factoren die een rol spelen en anderzijds actoren die een rol spelen. Deze clusters werden verder uitgediept aan de hand van de gevonden bevindingen. Met andere woorden zijn bepaalde thema's verder opgedeeld om de verkregen informatie zo duidelijk en volledig mogelijk over te brengen. De resultaten representeren ervaringen en meningen van een beperkte onderzoeksgroep, men dient aldus voorzichtig te zijn met het trekken van conclusies omtrent het onderzoeksonderwerp. Overigens dient opgemerkt te worden dat tijdens de interviews schoolkeuze en studiekeuze sterk aan elkaar gerelateerd werden, aldus worden beide termen door elkaar gebruikt. Zoals eerder vermeld is keuze op vlak van studierichting eerder beperkt daar er aan de hand van een al dan niet behaald getuigschrift, gekozen wordt voor A- of B stroom. De effectieve keuze voor een specifieke richting gebeurt in een verder stadium.

Tabel 1

Factoren en actoren bevonden na thematische analyse

Factoren	Actoren
Bereikbaarheid : nabijheid, aanbod zowel lager als secundair onderwijs	Ouders
Infrastructuur: speelplaats, pc/papier, netheid,...	Vrienden
Leefklimaat: sfeer, regels, profiel leerkrachten	Familieleden
Aanbod: richtingen, activiteiten	School/CLB

Ieder thema zal worden toegelicht aan de hand van citaten uit de afgenomen interviews. Om de anonimiteit te waarborgen van de deelnemers wordt de verkregen informatie aan de hand van initialen weergegeven. Op deze manier wordt de anonimiteit bewaakt.

5.1 Factoren in het keuzeprocess

Allereerst wordt stil gestaan bij de factoren die een rol spelen wanneer er wordt overgegaan tot het maken van een keuze omtrent school en studierichting. Uit de gekomen resultaten blijkt dat

school- en studiekeuze elkaar vaak beïnvloeden en kunnen samenvallen. We komen tot een viertal factoren die tijdens de afgenomen interviews het meest aan bod komen. Deze vier actoren worden indien nodig verder gespecificeerd en opgesplitst aan de hand van de verkregen informatie. Verder worden de verkregen factoren toegelicht aan de hand van citaten.

Een eerste factor die wordt bevonden na het analyseren van de resultaten kan samenvattend omschreven worden als **de sfeer of het klimaat van de school**. De sfeer verwijst naar de gemoedstoestand die er heerst en de banden tussen personeel, directie en de kinderen. Deze factor kan gespecificeerd worden aan de hand van drie subfactoren, ten eerste het (gewenste) profiel van de leerkrachten en directie, ten tweede het profiel van de kinderen die naar de school in kwestie gaan en ten derde

Allereerst wordt het **profiel van de leerkrachten** verder geanalyseerd. Deze subfactor komt terug bij zeven van de acht geïnterviewde respondenten. Deze factor verwijst naar hoe de kinderen wensen of verwachten dat leerkrachten ingesteld zijn. De meeste kinderen halen aan dat ze het belangrijk vinden dat hun leerkracht "leuk" of "tof" is. Als verdiepend wordt ingegaan op de (gewenste) eigenschappen van toekomstige leerkrachten, kan geconcludeerd worden dat leerlingen belang hechten aan leerkrachten die de tijd nemen om enerzijds te helpen als de leerstof niet begrepen wordt, anderzijds wordt er waarde gehecht aan een open en warme houding van leerkrachten. Drie van de acht leerlingen haalde aan dat ze zich in hun huidige school niet altijd gehoord voelen door de leerkrachten en dat er te snel wordt overgegaan naar straffen. Mede daarom is het profiel van de leerkrachten een factor die sterk terugkomt uit de geanalyseerde resultaten.

En wat is dat dan voor jou, een leuke of goede leerkracht? (...)

"Uhm leerkrachten die niet te streng zijn en ook lief zijn voor ons, ze moeten ons helpen als we iets moeilijks vinden en niet begrijpen ook als ze niet veel tijd hebben."

(W)

Wat bedoel je juist met leerkrachten die goed helpen?

"Ik vind het belangrijk dat dat de juffen goed les geven en ook gewoon luisteren naar ons, dat ze niet te snel boos worden maar ons proberen begrijpen."

(M)

Naast het profiel van de leerkrachten komt tijdens de interviews ook aan bod dat er waarde wordt gehecht aan **het publiek dat de school in kwestie aantrekt**. Door de geïnterviewde kinderen wordt dit omschreven als "de kinderen die er naar school gaan". Vier van de acht respondenten haalt aan dat ze het belangrijk vinden dat er brave en goede kinderen bij hen op school zitten. Als gevraagd wordt om te specificeren wat braaf en goed inhoudt, variëren de antwoorden van kinderen die goed opletten en niet veel lawaai maken naar kinderen die niet stout zijn en niet vechten. Drie kinderen halen dit aan. Een vierde deelnemer meent dat hij waarde hecht aan kinderen die er niet op uit zijn om andere kinderen negatief te beïnvloeden. Als gevraagd wordt om hier meer uitleg bij te geven, wordt vermeld dat er een bezorgdheid heerst rond beïnvloeding tot het gebruiken van middelen als sigaretten en/of drugs.

Bedoel je dat iedereen welkom is op die bepaalde school?

"Ja iedereen is wel welkom maar de school moet niet voor iedereen iedereen zijn, bijvoorbeeld niet voor kinderen die alleen maar problemen willen maken."

(A)

"Voor mij ik denk dat het belangrijk is dat de kinderen allemaal respect hebben voor elkaar, ook de kinderen die groter zijn moeten lief zijn voor de kleinere kinderen en niet proberen ruzie te maken of vechten"

(W)

Een tweede factor die na grondige analyse vaak aan bod bleek te komen is de factor **nabijheid of bereikbaarheid**. Deze factor houdt in hoe bereikbaar de school in kwestie is en of deze nabij gelegen is. Vijf van de acht respondenten haalt aan dat nabijheid en bereikbaarheid van de school een invloed heeft op de keuze die gemaakt wordt. Bij de vraag om dit te specificeren, wordt vooral aangehaald dat het gunstig blijkt als de kinderen zonder begeleiding en/of met vrienden naar school kunnen gaan. Van deze vijf respondenten zijn er drie die aanhalen dat ze een school zullen kiezen die zowel lager als secundair onderwijs aanbiedt. Wanneer hier verder op wordt ingegaan, blijkt dat het praktisch gezien gunstig is dat de kinderen op één plaats/locatie de overgang van lager naar secundair onderwijs kunnen maken.

"Ook een school die dichtbij is, zo kan ik alleen met mijn vrienden naar school gaan en moet ik niet lang op de bus of de tram zitten."

(O.)

"Ik zit nu in de lagere school van deze school dus het is gemakkelijk om ook naar middelbaar te gaan, het is ook dichtbij mijn thuis dus mijn ouders moeten mij niet brengen."

(W.)

Een andere factor die bevonden wordt na analyse is het **aanbod van de school**. Met het aanbod van de school worden enerzijds de richtingen bedoeld die de school aanbiedt en anderzijds de mogelijkheid tot recreatie tijdens de schooluren. Drie leerlingen van de acht halen aan dat het aanbod betreft studiekeuze een invloed heeft op de school die gekozen wordt. Met andere woorden wordt er gekeken naar het studietoeraanbod van de school bij het maken van een keuze. Twee van deze drie respondenten halen overigens ook aan dat de mogelijkheid tot heroriëntatie meespeelt. Bij doorvragen wordt gespecificeerd dat het kunnen veranderen van richting zonder te hoeven veranderen van school een rol speelt bij het maken van een keuze.

"Ja als mijn richting te moeilijk is, kan ik nog veranderen en dan moet ik niet eerst een andere school zoeken. Dat is veel gemakkelijker."

(A.)

Verder halen drie respondenten het belang van recreatieve mogelijkheden aan. Hiermee wordt bedoeld de mogelijkheid tot activiteiten en sporten uitoefenen. Uit de resultaten blijkt dat kinderen die voor de stap staan om de overgang te maken van lager naar secundair, belang hechten aan een recreatief luik waarbij ze activiteiten kunnen uitvoeren zoals sport, muziek, toneel,...

"Kan je eens vertellen wat je goed vindt aan die school?"

"Die doen ook echt vaak activiteiten, je kan ook tijdens de speeltijd activiteiten doen in plaats van gewoon spelen. Ook tijdens gewoon school wordt er gesport en kan je leuke dingen doen, niet alleen leren en studeren."

"En wat voor activiteiten zou je bijvoorbeeld nog willen doen buiten sporten?"

"Uhm ik weet niet, misschien iets met muziek of acteren"

(W.)

Een volgende factor die na analyse opgemerkt wordt, kan omschreven worden als de **infrastructuur** van een school. Zes van de acht respondenten halen tijdens de interviews aan dat ze bij het maken van een schoolkeuze, letten op de infrastructuur van een school. Meer specifiek kan de infrastructuur van een school onder andere de volgende zaken omvatten; grootte speelplaats, digitale tools,..

Uit de resultaten blijkt dat zes respondenten aanhalen dat ze de grootte van de speelplaats en de mogelijkheid tot het uitvoeren van activiteiten zoals voetbal of basketbal op deze speelplaats, belangrijk vinden.

"Uhm ik vind het belangrijk dat een school een grote speelplaats heeft en ook een voetbalveld zodat we kunnen sporten tijdens de speeltijd. "

(M)

Van deze zes kinderen, halen overigens twee leerlingen aan dat er belang gehecht wordt aan de mogelijkheid tot gebruiken van digitale tools, zoals computers en tablets. Wanneer hier dieper op wordt ingegaan, blijkt dat deze twee kinderen thuis niet altijd een computer of tablet ter beschikking hebben, of dat ze deze moeten delen met andere gezinsleden.

Één van deze zes deelnemers beweert overigens waarde te hechten aan de properheid van de lokalen en de meubels.

"Ik wil graag dat ik op school kan werken met de computer of bijvoorbeeld een Ipad. Thuis hebben wij ook een computer maar mijn zussen en broer hebben die ook nodig voor school dus ik kan niet veel daar op zitten. Een Ipad op school lijkt me ook cool."

(A)

5.2 Actoren in het schoolkeuzeproces

In wat volgt zal er worden stil gestaan bij mogelijke actoren die een invloed kunnen uitoefenen op de te maken keuze. Hiermee bedoelen we individuen die een stem hebben in het keuzeproces en deze keuze mee kunnen beïnvloeden.

Een eerste actor en de meest voor de hand liggende is de rol van de **ouders** bij het maken van een keuze. Alle acht de respondenten halen aan dat de ouders de meest belangrijke rol spelen binnen dit proces. Opmerkelijk is dat zeven van de acht deelnemers aanhalen dat het de moeder is die voornamelijk zich richt op school-en studiekeuze. Slechts één deelnemer meent dat beide ouders betrokken zijn bij de keuze. Wanneer gevraagd wordt om te specificeren, blijkt dat moeders zich toegankelijker opstellen en zich meer verdiepen in de keuzeopties.

"Met mijn papa praat ik niet echt over school, hij werkt veel en heeft niet altijd tijd. Mama heeft meer tijd en zij helpt mij goed met de school te kiezen."

(R.)

Een andere actor die aan bod komt bij het maken van een school-en studiekeuze is **familieleden**. Drie van de acht deelnemers halen aan dat familieleden betrokken worden bij de te maken keuze. Bij twee deelnemers gaat het om de grootmoeder en brussen, een andere deelnemer spreekt over zijn tante/nonkel die het keuzeproces mee vorm geven. Bij het dieper ingaan op de invloed van familieleden blijkt dat de rol van neven en nichten en de school waarvoor zij (in het verleden) gekozen hebben, van invloed kan zijn. Goede ervaringen met een secundaire school kunnen aldus een versterkende rol spelen bij het maken van een keuze.

"Mijn oudere broer heeft mij gezegd dat dat een goede school is, hij is groter en heeft ook vrienden die daar zijn dus hij weet of die een goeie is."

"Dus als ik het goed begrijp helpt jouw broer mee met samen een beslissing te maken over welke school je zal kiezen?"

"Ja hij is groter he hij weet dat ook beter"

(O.)

"Ja mijn neef is naar die school gegaan dus mijn tante heeft met mijn moeder gesproken en gezegd dat die school een goeie is ook voor mij."

(A.)

Ten slotte wordt de actor **vrienden** ook door drie deelnemers vermeld. Zij hallen alle drie aan dat ze belang hechten aan de keuze die hun vrienden maken omtrent school-en studiekeuze en dat

hun keuze daardoor beïnvloedt wordt. De beweegredenen hiervoor zijn onder andere een angst ervaren om op de nieuwe school geen vangnet te hebben en er plezier in ervaren om samen naar school te kunnen gaan.

"Ik vind dat wel belangrijk dat ik vrienden heb op school, ik wil niet tijdens de speeltijd alleen zijn of zo. Ik vind dat niet het allerbelangrijkste maar toch is leuker als mijn vrienden ook naar die school gaan."

(W.)

Opmerkelijk bij het analyseren van de resultaten is dat kinderen minder vaak dan verwacht leerkrachten of externen zouden inschakelen bij vragen rond het schoolkeuzeproces. Zij krijgen informatie hieromtrent maar zullen leerkrachten nauwelijks aanspreken bij vragen rond studiekeuze. Er is geen enkele respondent die spontaan leerkrachten of CLB aanhaalt als gevraagd wordt bij wie ze terecht zouden kunnen met vragen. Er zijn twee respondenten die aanhalen dat de ouders contact hebben genomen met de school om vragen te stellen, hier lijkt de rol van de kinderen echter klein.

Verder wordt ingegaan op welke informatiebronnen de school aanreikt in verband met dit keuzeproces. Alle respondenten halen aan dat ze vanuit de school informatie krijgen over de overgang van lager naar secundair onderwijs. Concreet houdt dit in dat alle leerlingen in hun zesde leerjaar tijdens de lessen ingelicht worden over hoe deze overgang er kan uitzien en de richtingen waarvoor gekozen kan worden. Dit tijdens specifieke momenten en aan de hand van specifieke leerstofpakketten gericht op deze overgang.

Van de acht respondenten halen echter zeven leerlingen aan dat ze deze informatie niet voldoende of te onduidelijk vonden. Vier leerlingen halen aan dat ze geen volledig beeld hebben van het aanbod of de werking maar dat ze de basis wel mee hebben gekregen. De overige drie leerlingen beweren dat de informatie te moeilijk en te onduidelijk was en dat ze nog steeds het concept van verschillende richtingen, niet begrijpen. Slechts één respondent meent voldoende informatie te hebben gehad omtrent de overgang van lager naar secundair onderwijs.

"Ja tijdens W.O. wij hebben wel daarover gepraat maar toch ik weet niet goed, ik snapte niet alles. Ik weet nog steeds niet goed hoe dat gaat zijn of wat alle richtingen zijn. Dat was niet genoeg informatie precies ik weet niet"

(D.)

Als dieper wordt ingegaan op hoe de school of de leerkrachten hun rol spelen bij het maken van een studie-en schoolkeuze, vermelden twee van 8 respondenten dat ze brochures hebben meegekregen waarmee verschillende scholen hun aanbod kunnen toelichten.

Eén leerling haalt aan dat aan de hand van een app er informatie wordt aangeboden omtrent schoolkeuze. Na hier verder op in te gaan bleek dat deze app voornamelijk werd voorzien voor de ouders of zorgfiguren van het individu.

Na verdere analyse blijkt verder dat twee deelnemers hebben deel genomen aan een opendeurdag waarbij de scholen zichzelf en hun aanbod kunnen voorstellen. Eén respondent haalt aan dit nog van plan te zijn. De overige deelnemers hebben niet deelgenomen aan een opendeurdag.

De actoren die aldus de meest prominente rol innemen zijn de ouders, familieleden en vrienden van een individu. Verder kan worden opgemerkt dat de school allerlei informatiebronnen aanbiedt zoals brochures, apps,... maar dat deze eerder gericht zijn op het informeren van de ouders of zorgfiguren.

6. Discussie

Het doel van deze masterproef is om inzichten te verwerven in het schoolkeuzep proces en de daarbij horende studiekeuze van kinderen die voor de overgang van lager naar secundair onderwijs staan.

In dit onderzoek wordt gefocust op de beleving van kinderen en de factoren en actoren die van invloed zijn bij zulk beslissingsproces. In deze discussie zullen de resultaten geïnterpreteerd worden en zal eveneens een terugkoppeling naar de literatuur gemaakt worden. De

onderzoeksvraag die centraal staat en wordt getracht te beantwoorden is de volgende: "Welke factoren beïnvloeden kwetsbare Brusselse jongeren bij het maken van hun studiekeuze?".

Tijdens de interpretatie en terugkoppeling van de resultaten zal allereerst worden stil gestaan bij mogelijke verklaringen van de resultaten en een blik op de literatuur hieromtrent. Vervolgens zal dieper worden ingegaan op de beperkingen van het onderzoek, ten slotte worden aanbevelingen naar de praktijk in kaart gebracht of naar vervolgonderzoek toe.

6.1 Interpretatie en terugkoppeling

Factoren in het schoolkeuzep proces

Allereerst zal worden stil gestaan bij factoren die de voornaamste rol spelen bij het maken van een schoolkeuze. Vanuit de literatuur waren er verwachtingen dat deze factoren voornamelijk zouden bestaan uit bereikbaarheid, de kenmerken van het gezin van oorsprong en een combinatie van culturele, sociale en psychologische factoren. Echter dient opgemerkt te worden dat de gevonden factoren vanuit de literatuur zich bijna uitsluitend richtten op de beleving van de ouders. De invloed van de kinderen zelf werd in het verleden eerder beperkt onderzocht.

Een factor die aanbod is gekomen tijdens de interviews en die in de literatuur eerder beperkt aanbod kwam is de sfeer of het klimaat van een school. Hiermee wordt onder andere bedoeld hoe de contacten verlopen tussen personeel, kinderen, ouders en de algemene sfeer die binnen de school heerst. Uit de literatuur is gebleken dat ouders in samenspraak met hun kinderen voor een school zullen kiezen die aanleunt bij de waarden en normen die zij hanteren en het opvoedingsklimaat waarbij zij zich het beste thuis voelen (Aypay, 2003; Coleman, 1991; Creten et al., 2000). Met andere woorden speelt de levensbeschouwing waarmee het kind is opgevoed een rol bij de keuze voor een school. In termen van cultuur kapitaal kan geconcludeerd worden dat de bevindingen van Bourdieu (1983) nog steeds van kracht zijn. Echter bij analyse van de resultaten blijkt dat kinderen de sfeer van een school op een andere manier beschrijven of ervaren dan wat

ouders in eerder onderzoek aangaven. Zo gaf een groot deel van de respondenten aan dat ze grote waarde hechten aan het specifieke profiel van leerkrachten en de mate waarin zij toegankelijk zijn en hulp bieden.

Een factor die bij het onderzoeken van de literatuur vaak gelinkt werd aan de levensbeschouwing was de religie of de religieuze overtuigingen van de school in kwestie. Uit huidig onderzoek is echter gebleken dat geen enkele respondent deze factor aanhaalt. Dit kan er op wijzen dat kinderen minder dan ouders waarde hechten aan de religieuze overtuigingen van een school. Men dient echter voorzichtig te zijn met hier conclusies over te trekken.

Verder blijkt uit de literatuurstudie dat de factor bereikbaarheid zijn invloed kent bij het kiezen voor een gepaste en gewenste school (Aypay, 2003; Boone & Van Houtte, 2011; Creten, Douterlunge, Verhaeghe, & De Vos, 2000). Literatuur leert ons bijvoorbeeld dat de nabijheid en/of bereikbaarheid van een school een van de meest genoemde factoren is bij het maken van een keuze, onderzoek van Jacobs (2013) geeft overigens aan dat vooral in stedelijke contexten de bereikbaarheid van een school een van de meest doorslaggevende factoren blijkt te zijn. Huidig onderzoek evenaart dit fenomeen, uit de resultaten blijkt namelijk dat een grote meerderheid belang hecht aan in hoeverre de school in kwestie makkelijk of snel bereikbaar is. De respondenten in huidig onderzoek halen als beweegredenen hiervoor aan dat ze graag alleen of met vrienden naar school willen kunnen gaan en dat ze de tijd op openbaar vervoer wensen te minimaliseren tot het nodige.

Overigens blijkt uit literatuur dat culturele factoren zoals etniciteit, sociale klasse en gender een rol kunnen spelen bij het maken van een schoolkeuze (Bulman, 2004). Uit de resultaten blijkt dat kinderen hier minder waarde aan hechten daar hier weinig tot niets over vermeld wordt. Het feit dat literatuur ons leert dat ouders hier belang aan hechten terwijl dit bij huidig onderzoek eerder beperkt blijkt, kan betekenen dat kinderen die in het zesde leerjaar zitten vooral de culturele overwegingen van hun ouders overnemen en hier zelf in beperkte mate aan tillen. Desalniettemin zijn er wel respondenten die rekening houden met het publiek dat door de school wordt aangetrokken. Zo wordt meermaals aangehaald dat de respondenten het van belang vinden dat er geen "stoute kinderen" of "ruziemakers" naar de school in kwestie gaan. Culturele factoren of beïnvloedingen kunnen volgens Swidler (1986) omschreven worden als een tool kit of een bril die

de personen in kwestie opzetten, deze bril kan hun keuzes kleuren. Het is dan ook niet vreemd dat de bril of tool kit van een kind er anders kan uitzien dan die van een ouder.

Verder kan opgemerkt worden dat een factor die terugkomt bij de huidige respondenten en die de literatuur minder aanhaalt, het aanbod of de mogelijkheid tot recreatieve mogelijkheden inhoudt. Uit de analyses blijkt namelijk dat de mogelijkheid tot sporten of creatieve uitingen een factor is die meermaals aan bod komt. Er kan aldus geconcludeerd worden dat kinderen het van betekenis achten als er een aanbod aan sportieve of creatieve activiteiten voorzien wordt binnen de schoolmuren. Mogelijks hechten kinderen hier meer belang aan dan de ouders daar in de literatuur deze factor minder aan bod komt. Er dient opgemerkt worden dat deze bevindingen vergeleken worden met wat literatuur ons leert, zoals al eerder vermeld, beperkt literatuur zich voornamelijk tot de bedelingen en bevindingen van ouders en of zorgfiguren.

Actoren in het schoolkeuzeproces

Aansluitend bij de bevindingen gevonden in de literatuur kan geconcludeerd worden dat de ouders de grootste rol innemen bij het maken van een keuze. Voorgaand onderzoek leert ons dat ouders de voornaamste rol spelen bij het maken van een keuze omtrent onderwijs (Boone & Van Houtte, 2011; Heckhausen, 1999). Resultaten uit huidig onderzoek bevestigen deze bevindingen, de resultaten leren ons namelijk dat in alle gevallen de ouders een cruciale rol spelen bij het maken van een keuze. Ouders gaan vaak een groot deel tot volledige verantwoordelijkheid innemen bij het maken van de keuze. Bij het overgrote deel van de respondenten zijn ouders en kinderen het vaak eens over de schoolkeuze, al is het duidelijk dat de kinderen eerder een volgende rol innemen in plaats van een leidende. Kinderen gaan er vaak van uit dat ouders het beter weten en leggen de verantwoordelijkheid voor het maken van een eindbeslissing dan ook bij hen. Opmerkelijk is dat als de kinderen niet dezelfde mening delen als de ouders, zij zich toch zullen neerleggen bij de door de ouders gemaakte keuze. Deze resultaten kunnen gelinkt worden aan de opvoedingsstijlen die in voorgaande literatuurstudie besproken werden. De afgenomen interviews zijn echter niet verdiepend in gegaan op de opvoedingsstijlen wat maakt dat er een zekere voorzichtigheid moet zijn met het maken van conclusies hieromtrent. Uit de resultaten kan echter wel geconcludeerd worden dat ouders en kinderen het in de meeste gevallen eens zijn bij het maken van een keuze.

Volgens onderzoek van Boone en Van Houtte (2011) zouden ouders zich vaak tot de leerkrachten richten met een vraag rond school-en of studiekeuze. Ook het CLB zou een prominente rol spelen tijdens het keuzeproces. Deze bevindingen werden gevonden bij onderzoek waarbij de ouders bevestigd werden. Echter is uit de analyse van de resultaten gebleken dat kinderen zich weinig tot niet zullen richten tot leerkrachten of CLB in verband met het keuzeproces. Bovendien blijkt dat de Brusselse jeugd vaak het idee heeft dat de leerkrachten het erg druk hebben en er niet altijd ruimte is om hen te betrekken.

Als bijkomend wordt gekeken naar informatiebronnen die kinderen uit het zesde leerjaar hanteren, kan voornamelijk geconcludeerd worden dat deze informatiebronnen bestaan uit onder andere brochures en apps. Opmerkelijk is dat slechts twee kinderen spraken van een opendeurdag terwijl literatuur ons leert dat opendeurdagen een belangrijke bron zouden zijn bij een schoolkeuzeproces. Er dient aldus vastgesteld te worden dat opendeurdagen minder populair zijn bij kinderen, een mogelijke verklaring zou zijn dat opendeurdagen vooral een invloed uitoefenen bij ouders daar deze dagen gebruikt kunnen worden als een inschrijvingsmoment (Creten et al., 2000).

6.2 Beperkingen van het onderzoek

In wat volgt zal kort worden ingegaan op de beperkingen van het onderzoek. Allereerst dient opgemerkt worden dat de huidige analyse valt onder kwalitatief onderzoek wat maakt dat er sprake is van subjectieve data. Hoewel dit onderzoek waardevolle inzichten oplevert, heeft het als beperking dat de verkregen resultaten niet gemakkelijk kunnen worden gegeneraliseerd naar de brede populatie. Huidig onderzoek is klein van omvang en heeft zich op een specifieke groep gericht, waardoor de resultaten niet representatief zijn voor de gehele Brusselse jeugd. Verder dient opgemerkt te worden dat na de afgenomen interviews er geen ruimte is geweest voor een follow up, met andere woorden zijn er geen data beschikbaar over hoe het keuzeproces uiteindelijk verlopen is en of een "goede" keuze gemaakt werd. Het zou aldus een interessante piste kunnen zijn geweest om pre-en post metingen te hebben georganiseerd. Wegens tijdsgebrek was dit echter niet mogelijk. Bovendien dient opgemerkt te worden dat aangezien we als respondenten met minderjarigen aan de slag gingen, we een schriftelijke toestemming nodig hadden van de ouders. Het onderzoek en het aantal respondenten was aldus sterk afhankelijk van de toestemming die ouders boden om hun kind deel te laten nemen aan het onderzoek. Ten slotte

kan het feit dat de respondenten voornamelijk uit mannelijke respondenten bestaan ook als beperking ervaren worden, van alle respondenten was er namelijk maar één vrouwelijke die deel heeft genomen aan het onderzoek. Deze beperking kan gelinkt worden aan de voorgaande waarbij we afhankelijk waren van een toestemming van de ouders.

6.3 Aanbevelingen voor de praktijk

Naar verder onderzoek en de praktijk toe zijn er enkele aanbevelingen die mee kunnen worden gegeven en die kunnen bijdragen bij keuzeprocessen naar de toekomst toe.

De voornaamste aanbeveling die geboden kan worden is dat vanuit de literatuur er beperkte informatie aanwezig is over de specifieke rol van kinderen bij schoolkeuzeprocessen, losstaand van de rol van de ouders. Er kan geconcludeerd worden dat ouders nog steeds de doorslaggevende beslissing nemen bij keuzeprocessen van hun kind. Interessant zou zijn om vervolgonderzoek te verrichten aan de hand van een pre-en post meting. Op deze manier kunnen de kinderen voor een langere manier opgevolgd worden en kan hun individueel en specifiek keuzeproces uitgebreider in kaart worden gebracht. Verder dient bemerkt te worden dat ondanks de initiatieven van leerkrachten en CLB, kinderen zich vaak niet voldoende geïnformeerd of gehoord voelen. Naar de toekomst toe kan het daarom een meerwaarde bieden als er extra initiatieven zouden komen om kwetsbare kinderen extra te begeleiden bij dit keuzeproces waarbij zij vaak het gevoel hebben niet alles te begrijpen.

7. Conclusie

Na grondige analyse van de resultaten en literatuur kan geconcludeerd worden dat er verschillende factoren en actoren van kracht zijn bij het maken van een schoolkeuze. Er dient opgemerkt te worden dat in huidig onderzoek de nadruk gelegd werd op schoolkeuze meer dan studiekeuze. Dit doordat door hervormingen in het onderwijs de studiekeuze in een later stadium plaats vindt. Uit de resultaten blijkt dat bij het kiezen voor een school kinderen vooral waarde hechten aan de sfeer en het opvoedklimaat van een school, zo goed als elke respondent haalde aan dat ze waarde hechten aan goede en fijne contacten met leerkrachten. Kinderen willen zich gehoord en gerespecteerd voelen op de school waar ze naartoe gaan. Daarnaast bleek dat kinderen minstens even veel belang hechten aan het recreatieve aanbod van een school als aan het educatieve aanbod. Met andere woorden is de mogelijkheid tot ontspanning en recreatieve activiteiten een grote meerwaarde. Kinderen hechten overigens ook een grote waarde aan de infrastructuur van een school, hiermee wordt onder andere een grote speelplaats of digitale tools bedoeld wat aanleunt bij de mogelijkheid tot recreatieve activiteiten. Een verdere factor die doorslaggevend kan zijn is de nabijheid of bereikbaarheid van een school, dit doordat kinderen alleen of met vrienden naar school willen kunnen gaan. Verder zien we dat op vlak van actoren ouders dé meest prominente rol innemen, keuzes worden veeleer in samenspraak met het kind gemaakt al blijven het de ouders die de uiteindelijke beslissing voor zich nemen. Hiernaast blijkt de rol van leerkrachten en CLB eerder beperkt bij deze specifieke respondenten. Als er mensen worden ingeschakeld bij het keuzeprocess zal dit vooral gaan om familieleden of kennissen. Echter dient niet vergeten te worden dat huidig onderzoek beperkt was inzake het aantal deelnemers. Verder onderzoek omtrent studie-en of schoolkeuze bij kwetsbare jongeren, wordt aangewezen.

8. Bibliografie

- Agirdag, O. (2010). Exploring bilingualism in a monolingual school system: insights from Turkish and native students from Belgian schools. *British Journal of Sociology of Education, 31*(3), 307-321.
- Agirdag, O. (2016). Etnische diversiteit in het Onderwijs.
- Agirdag, O., & Hermans, M. (2010). *Etnische ongelijkheid in het onderwijs: een pleidooi voor meertalig onderwijs*.
- Aslani, K., Derikvandi, N., & Deghani, Y. (2015). Relationship between parenting styles, religiosity, and emotional intelligence with addiction potential in high schools students. *Journal of Fundamentals of Mental Health, 17*(2).
- Aypay, A. (2003). The tough choice at high school door: an investigation of the factors that lead students to general or vocational schools. *International Journal of Educational Development 23*, pp. 517-527.
- Aypay, A. (2003). The tough choice at high school door: an investigation of the factors that lead students to general or vocational schools. *International Journal of Educational Development 23*, pp. 517-527.
- Baumrind, D. (1971). Current patterns of parental authority. *Developmental psychology, 4*(1p2), p. 1.
- Bernstein, B. (1970). *Education cannot compensate for society*. New Society (26).
- Boone, S., & Van Houtte, M. (2011). *Sociale ongelijkheid bij de overgang van basis-naar secundair onderwijs. Eindrapport van het OBPWO-project 07.03*.
- Bourdieu, P. (1983). Forms of capital. In J. G. Richardson, *Handbook of theory and research for the sociology of education* (pp. 241-258). New York: Greenwood.
- Bulman, R. (2004). School-choice stories: The role of culture. *Sociological inquiry*(74(4)), pp. 492-519.
- Candelanza, A. L., Buot, E. Q., & Merin, J. A. (2021). Diana Baumrind's parenting style and child's academic performance: A Tie-in. *Psychology and education, 58*, pp. 1553-6939.
- Carter, D., & Welch, D. (1981). Parenting styles and children's behavior. *Family Relations*, pp. 191-195.
- Coleman, J. S. (1991). Parental involvement in education. *US Department of Education, Office of Educational Research and Improvement, Programs for the Improvement of Practice*.
- Creten, H., Douterlunge, M., Verhaeghe, J.-P., & De Vos, H. (2000). *Voor elk wat wils. Schoolkeuze in het basis- en secundair onderwijs*. HIVA/Vakgroep Onderwijskunde- Universiteit Gent; Leuven/Gent.
- Creten, H., Douterlunge, M., Verhaeghe, J.-P., & De Vos, H. (2000). *Voor elk wat wils. Schoolkeuze in het basis- en secundair onderwijs*. (K. Leuven, Red.)
- Darmody, M., & Smyth, E. (2018). Religion and primary school choice in Ireland: school institutional identities and student profile. *Irish Educational Studies*. doi:10.1080/03323315.2017.1421091
- Delrue, K., Loobuck, P., Pelleriaux, K., Sierens, S., & Van Houtte, M. (2006). *Uit het verdomhoekje van het Vlaamse onderwijs: comprehensief secundair onderwijs*,

- concentratiescholen en meertalig onderwijs. *Onderwijs onderweg in de immigratiesamenleving*, 191-214.
- Dornbusch, S. M., Ritter, P., Leiderman, P., & Roberts, D. F. (1987). The relation of parenting style to adolescent school performance. *Child development*, pp. 1244-1257.
- Erikson, R., & Jonsson, J. (1996). Explaining class inequality in education. *Can education be equalized*, pp. 1-63.
- Europese Commissie. (sd). *Migration and Home Affairs*. Opgehaald van Ec.Europa: https://ec.europa.eu/home-affairs/pages/glossary/migration_de
- Farkas, G. (2003). Cognitive skills and noncognitive traits and behaviours in stratification processes. *Annual Review of Sociology*, 29, 541-562.
- Hallam, S., & Ireson, J. (2003). Secondary schools teachers' attitude towards and beliefs about ability grouping. *British Journal of Educational Psychology*, 343-356.
- Heckhausen, J. (1999). Developmental regulation in adulthood: Age-normative and sociostructural constraints as adaptive challenges. *Cambridge University Press*.
- Het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming. (sd). *Het voltijds gewoon secundair onderwijs*. Opgehaald van Onderwijs Vlaanderen: <https://onderwijs.vlaanderen.be/het-voltijds-gewoon-secundair-onderwijs>
- Heyerick, L. (2008). *De thuistaal van allochtone leerlingen als hefboom voor gelijke onderwijskansen*. *Ethiek & Maatshappij*, 11(3).
- Horvat, M., Weininger, E., & Lareau, A. (2003). From social ties to social capital: class differences in the relations between schools and parent networks. *American Educational Research Journal*, 319-351.
- Jacobs, D., & Rea, A. (2011). *Verspild talent : De prestatiekloof in het secundair onderwijs tussen allochtone en andere leerlingen volgens het PISA-onderzoek 2009*.
- Jacobs, D., Rea, A., & Hanquinet, L. (2007). *Prestaties van leerlingen van buitenlandse herkomst in België volgens PISA-studie*.
- Jacobs, N. (2013). Understanding School Choice: Location as a Determinant of Charter School Racial, Economic, and Linguistic Segregation. *Education and Urban Society*(45(4)), pp. 459-482.
- Keller, B. K., & Whiston, S. C. (2018). The role of parental influences on young adolescent's career development. *Journal of career assessment*, pp. 198-217. doi:10.1177/1069072707313206
- McKenzie, K., & Scheurich, J. (2004). Equity traps: A construct for departments of educational administration. *Educational Administration Quarterly*, 40, 601-632.
- Mortelmans, D. (2020). *Handboek kwalitatieve onderzoeksmethoden*. Acco.
- Nielsen, S. H., & Rangvid, S. B. (2012). *The impact of parents' years since migration on children's academic achievement*.
- Noppe, J., Vanweddingen, M., Doyen, G., Stuyck, K., Feys, Y., & Buysschaert, P. (2018). *Vlaamse Migratie- en Integratiemonitor*.
- Oakes, J., & Rossi, P. (2003). The measurement of SES in health research: current practice and steps toward a new approach. *Soc. Sci. Med.*, 769-784. doi:10.1016/S0277-9536(02)00073-4
- Oakes, J., Stuart Wells, A., Jones, M., & Datnow, A. (1997). Detracking: The social construction of ability, cultural politics, and resistance to reform. *Teachers college record*, 482-510.
- Pinxten, W., & Lievens, J. (2014). The importance of economic, social and cultural capital in understanding health inequalities: using a Bourdieu-based approach in research on

- physical and health perceptions. *Sociology of health & illness*, 36(7), 1095-1110. doi:10.1111/1467-9566.12154
- Rahimpour, P., Direkvand-Moghadam, A., Direkvand-Moghadam, A., & Hashemian, A. (2015). Relationship between the parenting styles and students' educational performance among Iranian girl high school students, A cross- Sectional Study. *Journal of Clinical and Diagnostic Research*. doi:10.7860/JCDR/2015/15981.6914
- Rakesh, D., Zalesky, A., & Whittle, S. (2021). Similar but distinct—Effects of different socioeconomic indicators on resting state functional connectivity: Findings from the Adolescent Brain Cognitive Development (ABCD) Study®. *Developmental cognitive neuroscience*, 51, 101005.
- Sahlen, G. (2013). Incentivising Excellence: School Choice and Education Quality. *Centre for Market Reform in Education*.
- Schnabel, K. U., Alfeld, C., Eccles, J. S., Köller, O., & Baumert, J. (2002). Parental influence on Students' Educational Choices in the United States and Germany: Different Ramifications - Same Effect? *Journal of Vocational Behaviour* 60, pp. 178-198. doi:10.1006/jvbe.2001.1863
- Smit, F., Mensink, J., Doesborgh, J., & Kessel, N. (2000). Een extra klontje roomboter. Onderzoek naar de rol van ouders bij de levensbeschouwelijke identiteit op katholieke scholen, de houding van ouders ten opzichte van schoolbesturen en de behoefte aan bijscholing voor alternatieve besturen van openbare scholen.
- Stocké, V. (2008, maart). Education Decisions as Rational Choice? An empirical Test of the Erikson-Jonsson Model for Explaining Educational Attainment. *Sonderforschungsbereich*.
- Symeou, L. (2007). Cultural capital and family involvement in children's education: tales from two primary schools in Cyprus. *British Journal of Sociology of Education*, 28(4), 473-487.
- Ten Broeke, L., Bosveld, W. V., & Eijken, B. (2004). Schoolkeuzemotieven: Onderzoek naar het schoolkeuzeproces van Amsterdamse ouders.
- Van Avermaet, P. (2015). *Waarom zijn we bang voor meertaligheid?* Levende Talen Magazine, 102 (7).
- Van Avermaet, P., & Sierens, S. (2010). *Diversiteit is de norm, er mee leren omgaan de uitdaging. Een referentiekader voor omgaan met diversiteit in onderwijs*.
- Van Avermaet, P., Slembrouck, S., & Simon-Vandenbergen, A.-M. (2015). *Talige diversiteit in het Vlaamse Onderwijs*.
- Yang, J., & Zhao, X. (2020). Parenting Styles and children's academic performance: Evidence from middle schools in China. *Children and Youth Services Review*. *Children and Youth Services Review*, 113, p. 105017.
- Zahedani, Z. Z., Rezaee, R., Yazdani, Z., Bagheri, S., & Nabeiei, P. (2016). The influence of parenting style on academic achievement and career path. *Journal of advances in Medical Education & Professionalism*, p. 130.

9. Bijlagen

Bijlage 1: Interviewleidraad

Topics	(Deel)vragen	Opmerkingen
Inleiding: Voorstelling onderzoek + korte inleiding	Ik ga je eerst een aantal algemene vragen stellen: <ul style="list-style-type: none"> - Hou oud ben je? - Waar ben je geboren? - Hoeveel broers/zussen heb je? - Welke taal spreek je thuis? 	
Factoren?	<p>Heb je al nagedacht over welke richting je volgend jaar wil volgen?</p> <p>Heb je al nagedacht over welke school?</p> <p>Wat is voor jou een toffe school?</p> <p>Wat vind je belangrijk/minder belangrijk in een school?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Opendeurdagen ? <p>Wat zijn jouw talenten? Waar ben jij goed in? Hoe uit zich dat in de richting die je kiest?</p>	
Actoren?	<p>Praat je met je ouders over studiekeuze?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wat vinden zij een "goede" school? - Wat vinden zij een "goede" richting? - Wat vinden zij belangrijk aan de keuze die je maakt? (Financiële redenen, het graag doen,...) <p>Houd je rekening met wat je ouders hiervan vinden?</p> <p>Praat je met je broers/zussen over studiekeuze?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wat vinden zij een "goede" school? - Wat vinden zij een "goede" richting? (Zie vragen hierboven) <p>Praat je met je vrienden over studiekeuze?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Houd je rekening met hun keuze? 	

	<p>Wordt er op school gewerkt rond studiekeuze?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wat wordt er juist gedaan/besproken? Wanneer mee gestart? - Wat denk je dat de school een "goede" studierichting/school vindt? 	
<p>Informatiebronnen?</p>	<p>Wie geeft je informatie over studiekeuze?</p> <p>Waar wordt dit thema besproken?</p> <p>Heb je het gevoel genoeg informatie te krijgen?</p> <p>Vragen naar sociale media, TikTok, Karrewiet,...</p> <p>Ken je de verschillende keuzes?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wat zijn de domeinen? - Welke richting zou je willen uitgaan en waarom? 	

Bijlage 2:
Informed Consent FRANS

Cher parent,

À la suite de mon mémoire de maîtrise à la Faculté de Psychologie de l'Université libre de Bruxelles, je (Erlisa Aliaj) fais du recherche sur le choix de l'école parmi les élèves de la sixième année de l'école primaire. Je recherche quelle facteurs ont une influence sur le choix d'élèves. Cette recherche se déroule avec la Maison de La santé à Bruxelles.

Avec cette étude, nous voulons déterminer ce que les enfants de 6e année pensent être important lorsque faire un choix d'étude. Nous sommes intéressés par les facteurs qui jouent un rôle dans cette situation et quelles informations sont fournies. Cette question sera étudiée au moyen d'interviews. Nous aimerions vous demander la permission pour interviewer votre enfant dans le cadre de cette étude.

Les données resteront anonymes et seront traitées avec beaucoup de soin et de confidentialité.

Si vous avez des questions ou des commentaires, n'hésitez pas à nous contacter pour plus d'informations.

Nous vous remercions d'avance de votre intérêt et de votre participation à l'étude.

Consentement éclairé

Déclaration de consentement à la participation à la recherche dans le cadre du mémoire de maîtrise par Aliaj Erlisa, étudiante en psychologie clinique, Vrije Universiteit Brussel.

- J'ai été informé de l'objectif et de la structure générale de la recherche.
- Je sais que les données fournies par mon enfant seront traitées de manière anonyme.
- Je comprends que la participation est volontaire et qu'elle peut être interrompue si moi/mon enfant le souhaite.
- J'accepte de coopérer avec l'étude.

Nom :

Date :

Signature:

Bijlage 3:
Informed Consent NEDERLANDS

Geachte ouder,

Naar aanleiding van mijn masterproef aan de faculteit psychologie van de Vrije Universiteit te Brussel, doe ik Erlisa Aliaj een onderzoek naar schoolkeuze bij leerlingen in het zesde leerjaar en de

factoren die hierbij mee spelen. Dit onderzoek vindt plaats met het Huis voor Gezondheid te Brussel.

Met deze studie willen we in kaart brengen wat kinderen van het 6^e leerjaar belangrijk vinden bij het maken van een studiekeuze. Wij zijn geïnteresseerd naar welke factoren meespelen in deze beslissing en welke informatie er wordt gekregen. Dit zal onderzocht worden aan de hand van interviews. We zouden graag de toestemming vragen om uw kind te interviewen voor dit onderzoek. De gegevens zullen anoniem blijven en worden met grote zorg en vertrouwelijkheid behandeld.

Indien u vragen of opmerkingen hebt, mag u steeds contact opnemen om verdere informatie te krijgen.

Ik dank u op voorhand voor uw interesse en deelname aan het onderzoek.

Informed Consent

Toestemmingsverklaring voor medewerking aan onderzoek in kader van de masterproef van Aliaj Erlisa, studente klinische psychologie, Vrije Universiteit Brussel.

- Ik werd over het doel en globale opzet van het onderzoek geïnformeerd
- Ik weet dat de gegevens die mijn kind verstrekt anoniem behandeld worden
- Ik begrijp dat deelname vrijwillig is en kan stop gezet worden wanneer ik/mijn kind dit wenst
- Ik stem toe met medewerking aan het onderzoek

Naam:

Datum:

Handtekening: